

[kisvárdai.lapok]

XIII. évfolyam 8. szám – 2011. június 25., szombat

[tartalom]

2. old.: A szakmai beszélgetésről [reflekt]
3. old.: A válogatókról [ki.kicsoda]
4. old.: Chioggiai csetepaté, Szatmárnémeti Északi Színház [fókusz]
5. old.: A Mester és Margarita, Újvidéki Színház [fókusz]
6. old.: Végzős teatrológusok [fiatal.nyugtalan]
7. old.: Nánay István jegyzete [reflekt]
8. old.: A kis.lap szerzői [ki.kicsoda]

Lőrincz Ágnes, Galló Ernő, Laczkó Tekla (Chioggiai csetepaté)

„Mai napig úgy ülök be egy előadásra, mint az egyszerű néző, aki várja a csodát. A jó színház olyan, mint a szerelem, elbűvöl, megigéz, katarzist ad, élménnyé válik. Nagyon fontos, hogy a közönség élvezze a jelenetek sorozatát.”

Nyakó Béla

Magyar Attila, Pálfi Ervin (A Mester és Margarita)

[reflekt]

[fiatal.nyugtalan]

Drámaíró mesterképzés
– 2009-2011

Székely Csaba:

„A Marosvásárhelyi Művészeti Egyetem senkiből nem varázsol drámaírót. Azt csinálja, hogy tanárai segítségével segít kihozni belőled azt, ami benned van. És ami szintén nagyon fontos: hogy intézményként mögötted áll.

Ezen a szakon, egy műhelymunka keretében született a Bánya-virág című drámám, amelyre meglepetésszerűen megkaptam a Nyílt Fórum Vilmos-díját, s amelyet egyelőre ketten fognak megrendezni, ha minden jól megy: Sebestyén Aba Marosvásárhelyen és Csizmadia Tibor Budapesten.Egyelőre egy bánya-trilógián dolgozom, a Bányavirág volt ennek az első darabja, most elkészült a második, és majd következik az összes többi, ami még maradt a trilógiából. Körvonalazódik egy projekt a Marosvásárhelyi Nemzeti Színházzal, ezenkívül továbbra is szeretnék együttműködni a marosvásárhelyi Yorick Stúdióval. Minden évben szeretnék írni egy drámát, csak ne fogyjak ki az ötletekből.”Ezen a szakon, egy műhelymunka keretében született a Bánya-virág című drámám, amelyre meglepetésszerűen megkaptam a Nyílt Fórum Vilmos-díját, s amelyet egyelőre ketten fognak megrendezni, ha minden jól megy: Sebestyén Aba Marosvásárhelyen és Csizmadia Tibor Budapesten.Egyelőre egy bánya-trilógián dolgozom, a Bányavirág volt ennek az első darabja, most elkészült a második, és majd következik az összes többi, ami még maradt a trilógiából. Körvonalazódik egy projekt a Marosvásárhelyi Nemzeti Színházzal, ezenkívül továbbra is szeretnék együttműködni a marosvásárhelyi Yorick Stúdióval. Minden évben szeretnék írni egy drámát, csak ne fogyjak ki az ötletekből.”

Bertóti Johanna:

„Színházi téren elsősorban bábdarabírással foglalkozom. A Művészeti Egyetem drámaíró mesterképzőjének az volt az egyik legnagyobb hozadéka, hogy rájöttem: ez a terület érdekel leginkább. Terveim közé tartozik tehát, hogy minél több bábszínházzal együttműködjek. Nils Holgersson

Színház kontra mozgásszínház

Két Csehov – egy Cseresznyés kert és egy Platonov –, valamint egy mozgásszínházi produkció a mai penzum, a moderátor ezúttal pedig Stuber Andrea.Az előző nap kronológiai sorrendjét szem előtt tartva folyik a szakmai vita, beszélgetés. Stuber Andrea rövid felvezetőjének sarkalatos gondolata, hogy a két Csehov közül a komáromi Cseresznyés kert a klasszikus, hagyományos

Polgár Emília, Nagy Attila

értelemben vett játsszási mód alapján szerveződik, ezzel szemben a marosvásárhelyi Platonov-elgondolás erőteljes és sajátos rendezői koncepciót tükröz. Majd a Cseresznyés kertre fókuszálva veti fel a kérdést Stuber Andrea, miszerint ez egy „folytatásos Csehov”-e? (Hiszen 2009-ben Martin Huba rendezett a színházban egy Három nővért is – viszonylag csekély nézői sikerrel.) A színház igazgatójától – aki jelen esetben a szóban forgó darab egyik szereplője is – érkezik a reakció, amiként a rendező még egy korábbi, 2007-esKaramazov testvérek-rendezésétől kezdve érdemes ezt a folyamatot firtatni, miszerint „(...) azt kell figyelembe venni, hogy a színészek mennyit kapnak ezektől a próbafolyamatoktól”. Majd a színészi alakításokra és megoldásokra helyeződik a hangsúly, amelynek megítélésében éles nézetkülönbségek támadnak. Proics Lilla szerint „magukban vergődnek a szereplők”, míg Hicsnyan Géza meglátásában a Ranyevszkaját játszó színésznő, Bandor Éva lubickolt szerepében. (Konszenzusra ugyan nem jut a szakma, de konzekvenciák levonhatók a beszélgetésből.)A második fogás, a Platonov kerül terítékre (avagy a kritikusi-szakmai boncasztalra) egy szusszanásnyi szünet után. Stuber Andrea szerint a két Csehov közül „ez volt az izgalmasabb ajánlat”, és ráadásul ezt az előadást játszani „mindig nagy vállalkozás”. A Köllő Kata által vázolt meglátáshoz – „Harsányi Zsolt színészekben gondolkodik, és vezeti is a színészeit” – kapcsolódik Upor László fejtegetése, miszerint Platonov alakja valójában egy fekete lyuk, amiben a nő(k) sorsa, élete megperdül maga körül, és másképp kezdenek el viselkedni. És kiemelten jó rendezői elgondolás Harsányi részéről, hogy ezt a regisztert, a titkot, amit magában hordoz Platonov, nem fejti fel közvetlenül a néző előtt. Nánay István viszont ehhez kapcsolódva a következőképp reagál: „Iszonyú bizonytalan vagyok Platonov ál-mélységeivel kapcsolatban.” A címadó karakter megformálásának sikerességéről, ill. kevésbé sikerült ségének okairól eltérő nézőpontok alakulnak ki, de az előadás rendkívül finom és okosan építkező zenei motívumait egységesen kiemelik a megszólalók.A legtöbb szakmai és releváns kérdés Uray Péter mozgásszínházi előadása, A behajtó okán említődik. Összességében elmondható, hogy alapvető problémaként tematizálódik a dramaturgia, a koherens történet számon kérhetőségének relevanciája egy táncjáték kapcsán. Az a tény, hogy a nézői attitűd megkövetel magának egy, a befogadáshoz szükséges alapnarratívát – bármennyire minimális legyen is az –, elvitathatatlan. De hogy a sémák lefektetésén túli – Nánay Istvántól lopott szóhasználatlaltal – belső történet valójában megtörténik-e a színpadon, a maga asszociatív hálóival együtt, az már az előadás, vagyis a rendező és a színészek-táncosok felelőssége.

mészárosCsilla

[ki.kicsoda]

A válogatók

Ungvári Zrínyi Ildikó:

Diákkoromban jó szavaló voltam, tizenhat éves koromban kezdtem jární Marosvásárhelyen a Majomcsoport nevű, Kovács Levente által vezetett színjátszó csoportba (hivatalosan Thália). Egy évre rá a Színiegyetem akkori rektora megengedte, hogy a csoport az egyetem egyik második emeleti termében tarthassa minden hétfőn este a próbáit. Az intézmény légköre különös benyomással volt rám: habár addig eljátszoztam a gondolattal, hogy színi pályára lépek, most kissé elrettentem. Talán a színház megfoghatatlansága, ez volt, ami egyszerre vonzott és taszított.

Gyorsan döntöttem a filológia mellett, magyar-angol szakot végeztem, az irodalomesztétika szerelmese lettem, de az egyetemi éveim alatt megint színjátszó csoportba jártam, balladaestet adtunk elő egyik kollégámmal.

Ekkortájt láttam Harag György nagy rendezéseit (az elsőt 14 évesen), ezek nagy élményt jelentettek. 1990-ben kerültem a Színművészeti Egyetemre, ahol eleinte színháztörténetet és angolt tanítottam, majd teatrológiát (dramaturgiát). Azt gondolom, most is a színház megfoghatatlan természete izgat a leginkább. Kisvárdá egyébként mindig kellemes tapasztalatot jelentett, más határon túli előadásokat itt láttam először, és örültem a jó légkörű szakmai beszélgetéseknek.

Vicsék Károly:

Rendező, újságíró, kritikus. Újvidéken született 1941. aug. 21-én. Nős, két gyermek apja. Az általános iskolát és a középiskolát Újvidéken végezte, majd a Belgrádi Egyetem Filozófiai Tanszékén folytatta tanulmányait. 1968-1999-ig Az Újvidéki Televízió rendezője, majd az Újvidéki Színház igazgatója. Az ő nevéhez fűződik a Vajdasági Magyar Drámaíró Verseny elindítása is.

Hizsnyan Géza:

Kisgyermekkorom óta közel áll hozzám a színház, de szervesen akkor fonódott össze az életemmel, amikor az egyetemről hazakerültem. 1975-81-ig Prágában tanultam, és az intenzív prágai színházi élmények hatására – már otthon, Szlovákiában – szembesülnöm kellett a szlovákiai magyar színház színvonalával, és azzal, hogy miket írnak róla. Megfogalmazódott bennem a gondolat, hogy lehet, hogy valamilyen módon bele kellene szólni a folyamatokba, és tüzetesebben kellene írnom róla.

A szlovákiai magyar és szlovák színházról is rendszeresen írok, főként szlovák fórumokon, és például a nyitrai fesztivál dramaturgiai tanácsában is benne vagyok.

Mindig szívesen jöttem Kisvárdára, mert a fesztivál lehetőséget nyújt arra, hogy olyan előadásokat is láthassak, amikre egyébként nehézséget jelent eljutni. Évek óta lerohanás-szerűen jelentem itt meg, ha alkalmam adódott, jöttem. A legszorosabb kapcsolat a fesztivállal idén alakult ki azáltal, hogy felkértek válogatni.

c. bábadaptációm az egri Harlekin Bábszínház május 1-jén mutatta be. A marosvásárhelyi 74-es Színház által szervezett projekt keretén belül sor került Méd(e)ia című darabom bemutatására.”

Adorján Beáta:

„A betlehem csillag c. bábdarabom idén decemberben kerül színpadra az egri bábszínházban. Most fejeztem be az államvizsgára a darabomat: Anyád – társasélet 12 kép(p)en. (Még nem tudom, mi a sorsa.)

A Procesul Pescărușul-t (a Teatrul 74 workshopján készített szöveget) úgy néz ki, hogy Bukarestben fogjuk folytatni, ott fogunk dolgozni rajta. További tervek: bábszínarab, egy kisregény készülöben...”

Kovács István:

„A rendező-drámaíró vagy drámaíró-rendező kombinációját szeretném megvalósítani magamban, és ez nem csak annyit jelent számomra, hogy a rendező megírja magának a szöveggönyvet, illetve a drámaíró meg is rendezi a saját szövegét. Azt is jelenti, hogy a rendező nem kényszerül mondanivalóját idegen szövegekre vagy szövegekbe erőszakolni. A másik irányból meg, csökken a távolság a drámaíró és a színpad között. Vagyis, a darabok a színpadra és színpadnak íródnak. A nemrégiben bemutatott Gomolyka és Huncitusz varázsló c. bábdarabom rendezése során megerősödött a fent említett kombináció életképességébe vetett hitem. Szeretek műfordítani és szívesen írok rendelkezésre is.”

Csutak Gabriella:

„Én szeretném megnézni, hogy mi történik egy olyan hősnővel, akinek csak elméleti tudása van a világról, és belekerül mai helyzetekbe: álláshirdetésekre válaszol, hirdetésben keresi a társát. Az én kérdésem az lenne, hogy lehet-e úgy önmaga az ember, hogy nem sikerül alkalmazkodnia, de van rálátása, érti, ami körülötte történik.” (részlet egy transindex-beli beszélgetésből)

[fókusz]

Felemás találkozás

Bevallom, nem sokat tudok a komáromi Szevasz Vándorszínházról, először találkozom a nevével.

Talán az én hiányosságom, talán nem. No, de a kiszvárdai fesztivál erre is jó: fölfedezni új dolgokat, megtudni egy s mást a határon túli – furcsa ezt így leírni nekem, pedig Erdélyből nézve Komárom az számomra – színházi berkekről. Igaz, kicsit másként képzeltem el ezt az első találkozást, nem ennyire felemásnak, de bízom benne, hogy lesznek majd szebb közös pillanataink is a jövőben.

Ha már a vallomásoknál tartok, kénytelen vagyok azt is felfedni, hogy a Gágyor Péter által írt Lear lányai című darabbal sem találkoztam eddig, és magát a szerzőt sem ismerem, a mai szakmai beszélgetés tehát jó alkalom lesz az ismerkedésre.

Felemásnak neveztem a komáromi vándorszínházzal való péntek esti „találkozásomat”, ebben bizonyára közrejátszott a késői óra is, de az előadás sem igazán akart meggyőzni. Aminthogy a szöveg sem tudott, pedig kíváncsi voltam, hogyan alakul a történet. Rájöttem azonban, hogy Goneril, Regan és Cordelia „utótörténete” számomra nem meggyőző, és nem is igazán érdekel. Lehet, hogy jó ötletnek tűnik továbbgondolni Shakespeare remekét, sajnos azonban Gágyor Péter darabja engem nem érintett meg. És úgy tűnik, hogy színpadi változata sem működött tegnap este. A többször is jelentkező szövegproblémák pedig különösképpen zavarták a befogadást.

Mindezek ellenére azonban nem adom fel a reményt, egy elkövetkező találkozás talán meggyőzőbb lesz, mind a szerző, mind pedig a társulat részéről.

köllő

[fókusz]

Férfidolgok és nőiek
Chioggiai csetepaté – Szatmárnémeti

A Chioggiai csetepatéban Bianca Imelda Jeremias díszlete üde frissességet áraszt magából, a fehér egyedulalma a térben, a jelmezekben szinte felingerli a néző fantáziáját a bekoszolásra – és a dolgok elfajulásával mindez látványosan meg is történik: a nászéjszaka véres lepedőjének metaforáját a csetepaté okozta sebekből számolatlanul folyó művér idézi elénk, mintha a boldogság feltétele volna az előttes bonyadalom.

A bekoszolás

ugyanakkor a színházi játék metaforája is ebben az előadásban. Az otthon(osság)al mindig együtt jár egy kis kosz, a használatba vétel szükségyszerűen amortizál. Ahogyan a színészek egyre jobban belakják a játékvilágot, egyre több seb lesz látható, a vér a vízzel, izzadsággal keveredve kenődik mindenhová. Az amortizáció rengeteg jóféle energiát szabadít fel, és a színházi jelezést is többértelművé alakítja.

Kérdés, hogy Keresztes rendezésében kimondott szándék-e az egyneműsítés, a karakterek összemosása (mindenki fehér, bár persze finoman eltérő jelmezt visel; egyedül Toffolón van csíkos póló, ez vizuálisan is jelzi a karakter központi és bonyadalomszövő erejét) annak érdekében, hogy valami egészen más játékot helyezzen előtérbe. Hiszen a nivellálásnak (a szereplők egy szintre helyezésének) komoly dramaturgiai következményei vannak: a komédia megkívánja, hogy az első tíz percben pontosan kirajzolódjon az alaphelyzet, tisztázódjanak a viszonyok. Ez itt nehez alakul ki, érthetetlen a történet. Színházi értelemben az, mivel a viszonyokban a kis és a nagy amplitúdók, ellenpontok sincsenek megcsinálva. Titto Nane szakítani akar Luciettával, és Pasqua nagy nehezen lebeszéli róla, amikor Lucietta hirtelen kirobban az ajtón és ő szakít vőlegényével – a jeleneten érzelmi hullámvásár nélkül jutunk át. A féltékenységi lavina beindulásához pedig két csábításnak is meg kéne történnie, és Toffolo flörtje inkább csak piszkálódás (illetve a női karakterek jellegtelenebbek nála).

Ugyanakkor mégis működik az előadás, a felszín burjánzó humora miatt. Amikor a színészek engednek a játék áradásának, és eldobják az agyukat, magát a színházi játékot érintő, erőteljesen önreflexív humor szabadul el. S noha az első rész a remek szöveggel, a karikírozás apró jeleivel és Galló Ernő bohócjátékával sejteti, előkészíti, ez a pillanat mégis csak a második rész elején jön el, a vacsorajelenetben. Nagyot is robban a fokozott ritmusú játékból (s a történetből) való kilépés miatt: ahogyan a jegyző átszellemülten éneklie az operaáriát, majd az asztal körül ülő férfiak bújja kifakad és összevegyül Luciano Pavarotti testes hangjával. Ettől a szabadságtól a mindvégig szellemes szöveg is felélénkül, az állatos közmondásokat következetesen halasra átíró poénok is jobban ülnek.

Mindenki egyre felszabadultabban vérzik, és ez jó.

anikó

[fókusz]

Trükköző – tükröző

A Mester és Margarita – Újvidéki Színház

A Sátán, a bűn, a jó és rossz kérdése mindig aktuális. Az Újvidéki Színház egy olyan világba „pörgeti” be nézőit, ahol Isten nincs, s ha van is, csak a Sátánhoz képest lehet valamilyen. Vele ellentétes vagy épphogy azonos.

A történet helyszínén, Moszkva világán a történet kezdetekor már régen mutatkoznak a romlás jelei. Ez a Moszkva – az előadás egy pillanatra behozza Csehov Moszkváját is – tegnap épp Kisvárdra volt. Minden eladható és megvehető, a kérdés csak az, hogy ki mekkora árat képes fizetni érte. Ebben a romladozó világban üti fel fejét a Sátán, azaz a feketemágia professzora. A lakók kezdetben lázadnak, értetlenkednek, el akarják tüntetni a gonoszt, de hiába.

Végül egyként dübörögnek és üvöltének a Sátán dallamára. Margarita is szemrebbenés nélkül adja el lelkét Wolandnak – az Antikrisztusnak, a Sátánnak, az ördögnek, a Rossznak, nevezhetjük bárhogy –, aki végigvezényli a történéseket, szinte felkonferál jeleneteket, elutasít és helyesel, ironizál, nonverbálisan kommentálja is a történéseket. Szerencsésnek tartom a szereposztást, a több szerepet játszó színészek esetében pedig nem tudok eltekinteni attól, hogy összekapcsoljam a szerepeiket. De ez talán nem is baj. Miért ne lehetne rokonítható Pilátus az elmeorvosgyógyintézet sunyi orvosával, Jézus az elszállt Mesterrel, az értetlenkedő Hontalan és a hithű, szinte agymosáson átesett Lévi Máté. A Berliozt játszó színész pedig miért ne reflektálhatna „saját magára” a publikum felé címzett hatásos prezentálásával. Bennem megszületett a két világ piszkos hasonlósága.

Külön érdekes vonala az előadásnak a művészet kérdése. Az alkotó, alkotás és befogadó viszonya, melyre nem egyszer használnak erős önreflexív, önironikus megfogalmazásokat. A játékos folyamatosan tisztában vannak a nézők jelenlétével, egy jelenet erejéig kiülnek a nézőtérre és szemlélik saját világuk ámítójának show-ját, máskor meg fel-alá járkálnak a nézők közt és kapcsolatba lépnek velük. A nézők vezetésére érdekes megoldásokat használnak az alkotók. A filmszerű jelenetváltásokat forgó nézőtérrel oldják meg, ami megkönnyíti a történet menetét, ugyanakkor teljesen beépíti a nézőket az előadás világába. Nem lehetsz benne teljesen, mert nem cselekszel, de kilépni sincs esélyed. Úgy, ahogy vagy, ennek a világnak vagy a része, bármennyire is tiltakoznál ellene. Ha beindul a pokoli gépezet, se ki, se be. Tisztátalan vagy és bűnös, megvesztegethető és megvehető, hiszékeny és vezethető. És ezt teszi veled ez az előadás: végigvezet a saját világodon, akár akarod, akár nem. Az előadás utolsó előtti jelenetében szinte a néző is bekérezkedik az „örültség fátyla” alá, s a többi szereplővel együtt kiáltva vonulna a pokol legalsó bugyraiba.

Valószínűleg oldalakat lehetne, de nem lehet. Egy-egy gesztushoz kötve, egy-egy jel, mondat, hangsúly mögött ezer gondolat és értelmezési lehetőség lehet. A fentek és lentek, a váltakozó s mégis egybemosható idősíkok, a terek, a jelmezek, a viszonyok mind jelentések ebben az izgalmas, elgondolkodtató és rendkívül szórakoztató produkcióban.

demKata

[komment]

A Mester és Margarita képi világa erőteljes, mégsem hatásvadász és szájbarágós, legalábbis az első felvonásban. A másodikban azonban a vizuális nyelv kissé kiüresedik, és ezzel együtt egyre hatásosabbá akar válni. A forgószínpadon ülő nézők szerves részei az előadásnak, ami leginkább a feketemágia-esten jelentkezik, amikor

Woland professzor végigméri közönségét, konstatálva, hogy egyetlen tiszta lélek sem maradt Moszkvában. Végigfut gerincemen a borzongás, milyen szerencse, hogy csak a kispadra kaptam helyet. A második részben alábbhagy a nézők bevonásának szándéka, amelynek hiánya a Sátán báljánál tetőzik. Számomra amúgy is ez az előadás leg-problematisabb pontja, a zombik tánca ugyanis sem

a Walpurgis-éjt, sem Margarita nőiségének áldozatát és újjászületését nem idézi. László Sándor rendezésében a karakterek új színekkel gazdagodnak, Woland (Balázs Áron) showman sátánja mindenek felett áll, ezért a bohóckodást is megengedheti magának, csak tekintetében mutatkozik meg néha a kegyetlen kényúr. Így viszont az emberi érzelmek is megérintik, ami talán túlzás a hidegszívű Gonosz esetében.

Az előadás bővelkedik a gyönyörű pillanatokban és képekben, valamint az érdekesen (át) értelmezett figurákban, a katarzisz lehetősége az utolsó percben mégis kisiklik.

Selmeczi Bea

Balázs Áron

[fiatal.nyugtalan]

„Egy igazi teatrológus sosem adja fel” (Karácsonyi Zsolt)

[lánc.kérd]

Czajlik József (a Kassai Thália Színház újonnan kinevezett igazgatója) → **Nánay István** zsűritag:

Mindenképpen szeretném, ha Kassa visszakerülne a vérkeringésbe, és a színház visszanyerné régi súlyát. Ebben az évadban terveztünk egy közös szlovák-magyar előadást a Kassai Szlovák Állami Színházzal együttműködésben, a **Kacor királyt** mutatjuk be, de ez nem mesejáték lesz, a mese csak a történet alapját képezi. Az előadás egyik része magyarul, a másik szlovákul megy majd. 2013-ban Kassa lesz Európa kulturális fővárosa, ami nagyban segíti a kulturális közeledést és együttműködést.

Czajlik József (a Kassai Thália Színház újonnan kinevezett igazgatója) → **Puskás Zoltán** (Újvidéki Színház):

Szerinted van-e annak realitása, hogy összehozunk valamit veled Kassán, akár koprodukcióban is?

Nem tudom, hogy híve vagyok-e a koprodukciónak, mert két ember nem feltétlenül gondolkodik ugyanúgy a színházról, nem feltétlenül beszéli ugyanazt a színházi nyelvet. Az együttműködés létrejöhet, de a siker már nem biztos. Még nem próbáltam, de nem is zárkozom el tőle. Azt viszont mindig kihívásnak, újabb állomásnak tartottam, hogy egy idegen társulattal dolgozzak.

Indultunk, mint tíz kicsi indián, maradtunk heten, mint a gonoszok (de nem gonoszán). Elsőéven még volt egy fiú a csoportban (a mi Zsolyunk), de átpártolt a színisekhez. Másodévtől Biró Réka, Bogdán Zenkő, Derzsi Pálma, Lőrincz Ági, Majoros Csilla, Szabó Réka, Széman Rózsa felállásban érkezünk vissza a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetem Színház és Televízió Karának épületébe, a Farkas utca 4. szám alá.

A három év alatt... Önkénteskedtünk a kolozsvári színház két nemzetközi fesztiválján: az Up fest-en még csak plakátoltunk, szórólapoztunk, és minden este megnéztünk legalább egy előadást, a II. Interferenciák fesztivál alatt (2010. dec. 1–12.) komolyabb feladatokat is ránk bízta: írtunk blogot, szerkesztettünk, tördeltünk, besegítettünk előadásokban, éreztük a súlyát az eltelt két évnek. A kettő közé esett: Sepsiszentgyörgy, Reflex fesztivál. Mhón faltuk a színházat. Olyan érzés ez, mint amikor valaki először kóstolja meg a habos tortát, eddig jól elvult édesanyja házi készítésű pogácsájával, de a habos torta... ☺

Szerencsés évfolyam vagyunk (legtöbben '89-ben születtünk, a forradalom gyermekei), hiszen rengeteg gyakorlati projektben vehettünk részt. Lehetőségünk nyílt bekukkantani egy mindig rohanó újságíró életébe (Köllő Kata, Szabadság napilap), megtudtuk, mitől karikás a rádiós műsorvezető szeme (Gergely Zsuzsa, Kolozsvári Rádió), kreatív írásgyakorlatokat végeztünk egy igazi filológussal (Balázs Imre József, Korunk folyóirat) és szerkesztettünk színházi web-oldalt (Hegyi Réka, Hamlet.ro). Egy Európai Unió projektben is részt vett a nagyszebeni, marosvásárhelyi és kolozsvári színművészeti egyetem, ahol igazi kalákamunka folyamatok során előadások születtek. A teatrológusok a reklámozással, a pénzszerzéssel, a plakát- és műsorfüzet-tervvel és -kivitelezéssel foglalkoztak. De olyan is akadt, aki szöveget fordított, dramatizált és rendezett. Jó lehetőség volt ez a megmutatkozásra, a kapcsolatháló bővítésére, és arra, hogy közelebb kerüljön egymáshoz a román és a magyar évfolyam, hogy ne csak arcokat ismerjünk meg, hanem embereket is.

Hogy a cseresznye se maradjon le a hab tetejéről, a tanéveket megkoronáztuk egy-egy közös nyaralással: Gelencén, egy kis erdélyi falucskában Kukorelly Endre és Tompa Andrea vezetése alatt sikerült megtartani az első kreatív írás táborot. Hasonló munka folyt rá egy évre az Ördögkatlan Fesztiválon, ahol kérdőíveztünk és írogattunk a blogra.

Egy háromhetes részképzés erejéig budapesti diákok is voltunk, ott Jákfalvi Magdolna és Fuchs Livia tartott nekünk intenzív kurzust. Kolozsvárra is jöttek workshopot tartani pesti tanárok: Szűcs Kati a kritikáról, Nánay István a színházi játékról tartott előadást, Takács Gábor a drámapedagógia módszerével ismertetett meg minket, és a Presznyakov testvérekkel drámát fordítottunk.

Ágnesből kritikus lesz, Zenkőből dramaturg, Rózsaából beszédtechnika-tanár, b.Rékából rendező, sz.Rékából filológus, Pálmából diszlettervező(?) és kertész-mérnök, és Csillából, aki rádiózik... ezt még ő sem tudja ☺

majorosCsilla

[reflekt]

Gesztus-klisék

Ha olyan töménységben nézünk előadásokat, mint ahogy ezt Kisvárdán tesszük, érdekesen kopírozódnak egymásra ötletek, megoldások, gesztusok. Például a Portugálban Retek az indulatát azzal fejezi ki, hogy nagyot sóz a falra. Ugyanígy tesz Anna Petrovna a Platonov harmadik felvonásában. S még néhányan más előadásokban is, csak nem a falat püfölik tenyerükkel, hanem az asztalt, a szekrényt vagy egyéb sík felületet.

A válogatás úgy hozta, hogy minden második előadásban előfordul részegség, vagy éppen ez az állapot áll a cselekmény középpontjában. A részeg ember alakítása mindig színészi és rendezői kihívás, hiszen részegség önmagában és általában nem létezik, a részegségnek fokozatai vannak, s egyénenként változó árnyalatai. A színpadon mégis többnyire egyen-részegeket látni. Az első korty után már kásásan beszélnek, a második után dülöngélnék, a harmadik után már elhasalnak, okádnak vagy vizelnek.

Az evés-ivásnak is kialakultak a sémái: a magyar színpadon iváskor a poharat, csészét, kupát kiürítésük után erősen, koppantva verik az asztalhoz, az evés pedig az esetek 90 százalékában falást jelent.

A fesztivál-előadásokban a nemi vágy gerjedésének visszatérő gesztusa a női fehérneműk szagolgatása, a közeledés jelzésére a nők fenekének csapdosása, vagy a férfiak nemi szervének fogdosása szolgál.

A tétovaság, a bizonytalankodás leggyakoribb jele, ha a szereplő tipeg, a férfias magabiztosságé a rugdosás (a Platonovban Grekova, illetve a Cseresznyés kertben Lopahin és Trofimov, hogy csak a csütörtöki előadásokból szemelgessék).

Míndez csupán elenyésző hányada azoknak a visszatérő gesztusoknak, amelyeket napról napra tapasztalhatunk, s amelyek jelzik: általános színjátszást látunk. Egyértelműbben fogalmazva: ezek a jelek valószínűsítik, hogy az elemzéskor, a rendezői koncepció kialakításakor, a próbafolyamatban valami nem stimmelt, az elmélyült munka elmaradt. Ebből következően az alakítások részben vagy egészében felületesek lesznek, s az előadás a nézőket nem állítja bonyolult befogadói helyzet elé.

Természetesen minden korszakban kialakultak azok a gesztusnyelvek, amelyek biztosították a színpad és a nézőtér közötti áramkör létrejöttét. A színháztörténet azt mutatja, hogy a gesztusnyelv – csak úgy, mint minden nyelv – állandóan, de nem folyamatosan változik: hosszú kanonizálódási korszakok és lassú újító időszakok váltják egymást. Példáim is egyfajta kanonizált jelhasználatra utalnak, amely mögött azonban az igénytelenség és a tartalmatlanság húzódik meg.

Ellenpéldaként: mennyire másról van szó, mondjuk, A velencei kal-már és A kisinyovi rózsa két, látszólag hasonló gesztusánál! Az előbbinél az Antoniót játszó Mátray Lászlónak van egy jellegzetes, felvetett állú, merev fejtartása, amely önmagában is pontosan jellemzi a figuráját, de amikor arcát lassan elfordítja és valakire rápillant, az szavak nélkül is beszédes. Az utóbbinál egy adott pillanatban a négykézlábra ereszkedett, kifacsart testű Mészáros Árpádot a színpad előterében fonalakkal behálózzák és lekötik. A színész hosszan, szinte mozdulatlan létezik ebben a pózban, de amikor elfordítja a fejét, e mozdulatban és az ezzel együtt változó arckifejezésben egy sors jelenik meg.

Nánay István

[witz]

Az ének éneke

Faragó Zénó és Kolozsi Borsos Gábor kísérlete, vagy nevezzük műfajának megfelelően ezt egy mindenfelé szabadon (esetlegesen) áramló performansznak, az én szóródásának színházi demonstrációjára épül. A kézben tartott alkohol és a napsütés okozta jókedv miatt könnyed nyári gyakorlatnak tűnik a dolog (néhol szakmai ártalomból fakadó önteatralizási hajlammal megspékelve), ám nem az. Viszont súlyosnak sem súlyos. Épp ennek az ellentétnek a bravúros feloldásáról van szó egy kísérleti játék (és új nézőpont) kedvéért: minden viszonylagosítható, a szituációkban a fókusz állandóan változik, a gesztusok jelentései minduntalan továbbmozdíthatók, idézőjelbe tehetők. A játék ilyen kerete esély, hogy bármi megtörténhessen. (Megjegyezzük, hogy többnyire azért csak esély marad, és a provokáció nem torkollik cselekvésbe: ám mégiscsak útnak indít és továbbgyűrűztet játékokat a helyzetbe hozott személyekben. De ellenkezőjére is akad példa: arra a jelenetre gondolok, amikor csakis az ő mély humorral teli sorsjegyvásárlásuk miatt kap kedvet egy idős hölgy a szerencsejátékhoz: megrendítően emberi pillanat.)

Talán kissé sok szituáció épül a pénz, illetve a nők, illetve mindezek hiánya köré. De hát mi a pénz (és a nő) – nem az, ahogyan használjuk? De. Mivel a pénz senkié, így bármikor az övék lehet – kisebb tételekre gondoljunk persze. A nőkről most ne beszéljünk, nem ez a helye a kibontásnak. Lényeg a lényeg: „Fel alének és szuperének, de jó, de szuper ez az élet”.

anikó

[krit]

... S végül hol tájékozódhatunk színházról a felvidéki sajtóban? Az Új Szó napilap és annak Vasárnap című képes melléklete, illetve a regionális napilapok szolgálnak rendszeresen híradással, recenziókkal. A pozsonyi szerkesztésű Szabad Újság és az Új Nő hetilapok esetlegesen, az Irodalmi Szemle folyóirat (mióta Tóth László a főszerkesztője) gyakran hoz anyagokat a színház világából. A Kalligram havonta megjelenő folyóiratban az utóbbi időben megfigyelt ez a tematika. A Patria Rádió magyar adásában hallhatunk, a szlovák közszolgálati tévé magyar adásában láthatunk és hallhatunk színházról. Szlovákul a www.theatre.sk portálon, és néhanapján a Kod című szaklapból informálódhatunk.

A Komáromi Jókai Színház saját kiadványt is jelentet meg havonta, Kulissza címmel. Kellemes olvasást!

Hizsnyan Géza

[ki.kicsoda]

A kis.lap munkatársai

Demeter Kata: Csíkszeredai vagyok, Kolozsváron élek, és most államvizsgázom művészettörténetből. Ezen kívül teatrológiát végeztem, ezért (is) színházi kritikákat írok.

Fazakas Márta: Egy székelyföldi kisvárosból elindultam Kolozsvárra, ahol filozófiát tanultam, majd kicsit nyugatabbra, Nagyváradon telepedtem le. 2007-től a váradi színház Szigligeti Társulatának irodalmi titkára vagyok.

Kovács Dezső: Budapesten élek. A Kritika című lap szerkesztője, kritikus vagyok.

Köllő Katalin: A kolozsvári BBTE teatrológia szakán végeztem. A kolozsvári Szabadság napilap szerkesztője vagyok, a kultúra rovat vezetője.

Markó Róbert: Teológiát, filozófiát, magyart és pszichológiát tanultam. Színházi írásaim mellett a Kortárs Drámafesztivál Budapest munkatársa vagyok, angol és német nyelvből drámákat fordítok.

Mészáros Csilla: A szegedi egyetemen végeztem magyar szakon, színháztudományi szakiránnyal. A békéscsabai színháznál gyakornokoskodtam egy évig, jelenleg a Bárka Színház Hajónapló Műhelyében tanulok.

Sebestyén Rita: Dramaturgiát, angolt és színházesztétikát tanultam és tanítottam. Sokáig dolgoztam dramaturgként. Kutató és író lettem. Budapesten élek.

Selmeczi Bea: Dolgoztam a Filmkultúrában, a Magyar Hírlapban és a Népszabadságban, jelenleg a Vasárnapi Hírek állandó színházi kritikusa vagyok, publikálok a Színházban, valamint az Exindex képzőművészeti folyóiratban. Néhanapján dramaturgkodom.

Szkárossy Zsuzsa: Fotózom.

Szepesi Krisztina: Színikritikus vagyok és koreográfus, a Pesti Műsornak dolgozom.

Varga Anikó: Kolozsváron teatrológiát, Pesten esztétikát tanultam, majd Pécsen irodalomtudományi doktori iskolába jártam. Színikritikákat és színházi esszéket írok.

Zappe László: Színikritikus. Az ELTE magyar-orsz szakán végzett, sokáig a Kritika főszerkesztő-helyettese volt, mostanában főleg a Népszabadságnak ír.

Zsigmond Andrea: Kolozsváron, a BBTE Színház és Televízió Karán vagyok tanársegéd. Írok irodalomról és színházról; szerkesztek, leggyakrabban fesztivállapot. Lassan minden erdélyi folyóirathoz van valamilyen közöm.

[mai.program]

9.00 Pinokkió

Marosvásárhelyi Nemzeti Színház
Művészetek Háza, Színházterem

11.30 Szakmai beszélgetés

Művészetek Háza, Pódiumterem

14.00 Börtönnapló

Marosvásárhelyi Nemzeti Színház
Művészetek Háza, Kamaraterem

16.00 Sóska, sültkrumpli

Kézdivásárhelyi Városi Színház
Művészetek Háza, Színházterem

19.30 ZáróünnepségEsőember

Orlai Produkciós Iroda
Várszínpad

[kiszvárdai.lapok]

a Magyar Színházak XXIII. Kiszvárdai
Fesztiváljának napilapja

Felelős szerkesztő: **Zsigmond Andrea**

Munkatársak: **Demeter Kata, Fazakas Márta,**

Mészáros Csilla, Sebestyén Rita,

Selmeczi Bea, Varga Anikó

Fotó: **Szkárossy Zsuzsa**

Nyomdai előkészítés: **Kalán János**

Nyomdai kivitelezés: **Gprint Iroda**

Felelős kiadó: **Nyakó Béla**

ISSN 1587-8325

<http://szinhaz.w3h.hu>

A Magyar Színházak XXIII. Kiszvárdai Fesztiváljának támogatói:
Nemzeti Erőforrás Minisztérium, Kiszvárdai Város Önkormányzata

Médiatámogatók:
Magyar Színházi Portál, 7óra7